

Minä rakastan sinun rahojasi

Rakkauspetosten tunnusmerkit ja vaikutukset uhriin

Venla Tissari

6/2023

TIIVISTELMÄ

Venla Tissari: *Minä rakastan sinun rahojasi – Rakkauspetosten tunnusmerkit ja vaikutukset uhriin*

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Luoma, Kati Alkula-Kovalainen & Päivi Salminen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia keinoja rakkauspetostelija käyttää toiminnassaan ja millaisia vaikutuksia tällä on rikoksen uhrille. Opinnäytetyössä käydään läpi, millainen on tyypillinen rakkauspetostelijan profiili, ja mitkä syyt saavat ihmisen vastaamaan huijarin viestiin ja lopulta lähettämään tälle rahaa. Lisäksi tutkitaan, mitä keinoja huijari käyttää huijauksen edessä ja millaisia niin henkisiä kuin taloudellisia vaikeuksia rakkauspetoksen uhri voi kohdata tapauksen jälkeen.

Tutkimus on toteutettu laadullisella menetelmällä ja aineistoa on kerätty haastattelujen avulla. Lisäksi psykologian kirjallisuuden pohjalta on avattu tyypillisimpiä ajattelun ja päätöksenteon malleja, joita huijarit hyödyntävät toiminnassaan.

Tutkimuksessa selvisi, että huijari pyrkii luomaan itsestään mahdollisimman luotettavan kuvan, jonka jälkeen hänen on helpompi ohjata ja manipuloida uhrin päätöksiä. Luotettava kuva muodostetaan esimerkiksi tietyn ammatinvalinnan kautta ja samaistumalla uhrin tulevaisuuden haaveisiin tai aiemmin elämässä kohdattuihin haasteisiin. Luotettavalla profiililla huijari pyrkii vaikuttamaan myös ihmisen päätöksentekoon. Huijauksen aikana rakkauspetostelija manipuloi ja syyllistää uhria sekä pyrkii eristämään hänet läheisistään saadakseen itselleen enemmän valtaa. Tapaus aiheuttaa uhrille taloudellisia menetyksiä, mutta usein henkiset vaikeudet koetaan raskaampina. Uhrin on vaikea kertoa asiasta eteenpäin, sillä tapauksesta koetaan häpeää ja uhri syyllistää usein tapahtuneesta itseään. Osittain tämä johtuu myös yhteiskunnan asenteesta rakkauspetosten uhreja kohtaan.

Sivumäärä: 29+2

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 6/2023

Avainsanat: Petos, rakkauspetos, huijari, nettipetos

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 AIHE JA TUTKIMUSMENETELMÄT	2
2.1 Tavoite ja tarkoitus	3
2.2 Aiempi tutkimus ja aiheen rajaus	3
2.3 Tutkimusmenetelmät	5
2.3.1 Kvantitatiivinen tutkimus	5
2.3.2 Kvalitatiivinen tutkimus	5
3 PETOS	7
3.1 Nettipetos	8
3.2 Rakkauspetos	8
3.3 Rakkauspetostelijan tyypillinen profiili	8
4 PSYKOLOGIAA RAKKAUSPETOSTEN TAUSTALTA	9
4.1 Ajattelu ja päätöksenteko	10
4.2 Mikä altistaa joutumista petoksen uhriksi?	11
4.3 Mitä ihmiselle tapahtuu rakastuessa?	12
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
5.1 Haastatteluiden toteutus	12
6 TUTKIMUSTULOKSET	14
6.1 Rakkauspetosten kehitys	14
6.2 Huijarin hyödyntämät keinot toiminnassaan	15
6.3 Uhrin kokemukset	17
6.4 Rakkauspetosten ennalta ehkäisy	20
7 POHDINTA	21
7.1 Johtopäätökset	21
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja itsearviointi	25
LÄHTEET	28
LIITE 1	30
LIITE 2	31

1 JOHDANTO

Rakkauspetokset ovat löytäneet taas paikkansa uutisvirrassa, vaikka uudesta asiasta ei olekaan kyse. Mikä saa ihmisen lankeamaan rakkauspetokseen vielä tänäkin päivänä? Ovatko petostelijat toiminnassaan niin taitavia vai eikö rakkauspetoksista ole informoitu tarpeeksi?

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia keinoja rakkauspetostelijat hyödyntävät toiminnassaan. Netissä uutisoidaan tasaisin väliajoin huijareista, jotka ovat esiintyneet esimerkiksi sotilaana tai lääkärinä ja saaneet huiputettua uhreilta tuhansia euroja rahaa. Miksi huijarit esiintyvät tietynlaisen profiilin takana ja miksi esimerkiksi sotilaana esiintyvä huijari onnistuu toiminnassaan paremmin kuin henkilö, jonka profiilissa lukisi, että hän toimii sähköasentajana.

Huijarin toimintatapoja tarkastelemalla pyritään löytämään vastauksia siihen, mikä saa ihmisen lankeamaan rakkauspetokseen ja lähettämään huijarille rahaa. Onko olemassa tiettyjä luonteenpiirteitä, jotka altistavat joutumista petoksen uhriksi vai voiko se sattua kenelle tahansa. Onko turvallista ajatella, että koska olen luonteeltani skeptinen ja tietoinen netissä esiintyvistä vaaroista, ei minun tarvitse olla niistä huolissaan.

Rakkauspetoksen uhrin ovat kertoneet tunteneensa häpeää joutuessaan rikoksen uhriksi. Miksi uhri kokee asiasta häpeää rikoksen tekijän sijaan ja millaisia muita seurauksia huijatuksi tuleminen voi uhrielle pahimmillaan aiheuttaa? Asioita esille tuomalla ja rakkauspetostelijoiden toimintaa syvemmin tarkastelemalla pyritään lisäämään ihmisten tietoutta rakkauspetoksista ja parantamaan asennetta yhteiskunnassa rakkauspetoksen uhreja kohtaan. Mikäli ihmisillä ei ole tarpeeksi tietoa aiheesta, on helppo sanoa, että ”Olipas hän tyhmä, kun meni antamaan huijarille rahaa.” ”Minulle noin ei voisi koskaan käydä.” Tällaisen asenteen vallitessa uhrien on vaikea tuoda kokemuksiaan julki ja tästä syystä useat rakkauspetokset jäävätkin pimentoon eivätkä koskaan tule esimerkiksi poliisin tietoon. Kun uhri ei pysty rahojen siirtämisen jälkeen kertomaan tapauksesta kenellekään, on hän alttiimpi jatkamaan suhdettaan huijarin kanssa ja lähettämään tälle lisää rahaa.

2 AIHE JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämän opinnäytetyön aiheeksi valikoitui rakkauspetostelijan hyödyntämien keinojen käyttö sekä niiden vaikutus uhriin. Tarkempi tutkimuskysymys on ”*Millaisia keinoja rakkaushuijarit käyttävät toiminnassaan ja millaisia vaikutuksia sillä on petoksen uhrielle?*” Aihe valikoitui sen ajankohtaisuuden

vuoksi. Internetin ja sosiaalisen median käyttö arjessa on lisännyt räjähdysmäisesti netissä tapahtuvia petoksia viimeisten vuosien aikana. Yksi näistä nettipetoksen muodoista ovat rakkauspetokset.

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Tutkimuskysymykseen pyritään saamaan vastaus haastattelujen ja kirjallisuuden kautta. Haastattelussa kysytään muun muassa sitä, kuinka huijaukset ovat kehittyneet viimeisen vuosikymmenen aikana ja millaiset piirteet niissä ovat säilyneet ja toisaalta, millaista muutosta vuosien aikana on tapahtunut. Tämän lisäksi selvitetään, millaisia vaikutuksia rakkauspetoksen uhriksi joutumisella on ollut. Kirjallisuuden kautta tuodaan esille rakkauspetoksiin liittyvää psykologiaa. Kuinka ihmisen ajattelu sekä päätöksenteko toimii ja kuinka uhrin rakastumista voidaan hyödyntää huijauksissa.

Opinnäytetyössä selvitetään, kuinka taitavia huijarit nykypäivänä ovat ja kuinka monimutkaisia menetelmiä huijarit käyttävät toiminnassaan. Useat rakkauspetoksen uhrin kokevat valtavaa häpeää joutumistaan rikoksen uhriksi ja siksi onkin tärkeää tuoda esille, ettei syy ole heidän. Helsingin yliopiston oikeuspsykologian dosentti Taina Laajasalon mukaan tutkimuksissa ei ole ilmennyt, että koulutus tai se, että osaa toimia verkkomaailmassa vähentäisivät riskiä joutumasta rikoksen uhriksi (Liukkonen 2018). Uhrin voi olla vaikeaa kertoa asiasta ulkopuolisille, mutta tärkeää olisi, että asia tulisi ilmi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näiden asioiden avaaminen opinnäytetyössä voi auttaa myös poliisia kohtaamaan rakkauspetoksen uhrin paremmin. Rakkauspetoksen uhrin auttamisessa on tärkeää muistaa myötätuntoinen kohtaaminen eli asiakasta kuullaan ja hänen tilannettansa pyritään ymmärtämään. Monilla rakkauspetoksen uhreilla usein rahaa suurempana menetyksenä koetaan rakkaussuhteen menettäminen, kun selviää, ettei toista ollutkaan olemassa. Nämä huijaukokemukset ovat tärkeää käsitellä, koska asian kieltäminen altistaa uudelleen uhriksi joutumiselle. (Liukkonen 2018.)

Koska rakkauspetosten selvittäminen on haastavaa, on tärkeää pitää huolta, että niiden ennalta ehkäisy olisi mahdollisimman laadukasta. Tavoitteena on, että jokainen tietäisi, mikä on rakkauspetos ja kuinka itse voi välttää joutumasta sen uhriksi. Opinnäytetyössä rakkauspetostelijan toimintaa tarkastelemalla pyritään myös lisäämään kansalaisten tietoutta rakkauspetoksista ja huijareiden toimintatavoista, jotta voisi itse välttää rikoksen uhriksi joutumisen. Asiasta kertomalla ja tietoa lisäämällä pyritään myös parantamaan asennetta rakkauspetosten uhreja kohtaan. Lisäksi selvitetään, millä tavoin rakkauspetoksia ennalta ehkäistään tällä hetkellä ja kuinka tilannetta voisi nykyisestä parantaa.

2.2 Aiempi tutkimus ja aiheen rajaus

Rakkauspetoksia on käsitelty aikaisemmin muutamissa opinnäytetöissä. Seuraavaksi käydään lyhyesti läpi näiden opinnäytetöiden aiheita ja tutkimuksissa selvinneitä asioita.

Aleksi Tolonen (2021) on tehnyt Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyön aiheesta rakkauspetosten tunnistaminen ja ennalta estäminen. Tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena ja siinä käytiin läpi yleisesti rakkauspetosten tyypillisimpiä ilmenemismuotoja sekä huijarin profiilia. Aihetta tarkastelemalla pyrittiin lisäämään ihmisten tietoutta rakkauspetoksista ja annettiin konkreettisia vinkkejä rakkauspetosten tunnistamiseen.

Kati Hakkarainen (2022) on tehnyt Karelian ammattikorkeakoulun sosiaalialan opinnäytetyön aiheesta: *Verkossa tapahtuneiden rakkauspetosten uhrien auttaminen*. Opinnäytetyössä selvitettiin Rikosuhripäivystyksen henkilökuntaa haastatteleamalla, millaisena ilmiönä he näkevät netissä tapahtuvat rakkauspetokset. Lisäksi selvitettiin, millaista apua ja tukea uhrin ovat kaivanneet tapauksen jälkeen ja millaista apua Rikosuhripäivystykseltä on saatavissa. Tulosten mukaan rakkauspetoksella on uhrille sekä psyykkiseen, fyysiseen että sosiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavia seurauksia.

Kolmas ja toistaiseksi viimeinen julkinen opinnäytetyö rakkauspetoksista on Laurean ammattikorkeakoulun oikeustradenomi Janina Vileniuksen (2021) tekemä opinnäytetyö aiheesta rakkaushuijaukset. Opinnäytetyö tehtiin oikeussosiologisesta näkökulmasta ja sen tavoitteena oli avata petoksen tunnusmerkistöä sekä selvittää rakkauspetosten esiintymistä niin Suomessa kuin yleisesti yhteiskunnallisena ilmiönä. Tutkimus toteutettiin verkossa jaetun kyselytutkimuksen avulla. Yllättäviä vastauksia kyselytutkimuksessa oli muun muassa se, että vain 46.3 % uskoi kertovansa asiasta poliisille, mikäli joutuisi huijauksen uhriksi. Loput eivät veisi asiaa poliisille tai eivät osanneet sanoa, kuinka toimisivat tilanteessa. Vastaajista 67.7 % oli sitä mieltä, ettei rakkauspetoksista informoida ja varoitella tarpeeksi, osa ei osannut kysymykseen vastata ja vain 20.9 % oli sitä mieltä, että aihe on riittävästi esillä. Erityisesti ensimmäinen, kuinka vain alle puolet ilmoittaisivat asiasta poliisille hämmentää.

Oma opinnäytetyöni rajautuu tarkastelemaan rakkauspetosten sitä näkökulmaa, millaisia keinoja rakkauspetostelijat hyödyntävät toiminnassaan ja kuinka nämä keinot vaikuttavat uhrin päätöksiin ja tunteisiin rakkauspetoksen edetessä ja lopulta paljastuessa. Ehkäpä tätä selvittämällä löytyy myös vastaus siihen, miksi osa uhreista ei ilmoita tapauksesta lainkaan poliisille. Poliisin näkökulmaa aiheeseen pyritään tuomaan myös heidän haastattelujen kautta, sillä sitä ei vielä aikaisemmissa opinnäytetyöissä ole hyödynnetty. Kuten Hakkaraisenkin opinnäytetyössä, myös tässä opinnäytetyössä uhrien tunteet ja kokemukset tulevat olemaan suurimmassa roolissa. Opinnäytetyössä ei keskitytä tarkastelemaan tarkemmin muita netissä tapahtuvia petoksia, vaikkakin myöhemmin kerrotut ajatteluun ja päätöksentekoon vaikuttavat psykologiset keinot ovat sovellettavissa myös muihin netissä tapahtuviin petoksiin.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tutkimuksen tekemisessä voidaan hyödyntää monia eri tutkimustapoja. Toteutuksen ei tarvitse myöskään perustua vain yhteen menetelmään vaan useampia tyylejä voidaan yhdistellä. Seuraavaksi käydään läpi tutkimusmenetelmistä kaksi ehkä yleisimmin käytettyä, kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus.

2.3.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan määrällistä tutkimusta eli tutkimukseen osallistuu iso joukko ihmisiä. Määrällisen tutkimuksen avulla selvitetään prosenttiosuuksiin ja lukuihin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan usein kartoitettua asian nykyinen tilanne, mutta ei asioiden syitä tai taustoja. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii tilanteisiin, joissa halutaan selvittää vastauksia kysymyksiin, kuten ”Kuinka suuri...” tai ”Montako...”. (Heikkilä 2014, 7–8.)

Kyselytutkimuksella saa näppärästi tietoa laajalta joukolta. Kyselytutkimus toteutetaan tyypillisimmin lomakekyselyllä tai esimerkiksi henkilökohtaisella haastattelulla, jolloin kysymykset ovat pääosin strukturoituja eli niihin on valmiit vastausvaihtoehdot. (Heikkilä 2014, 16.) Kun vastaukset on saatu valmiiden vastausvaihtoehtojen kautta, ne on helppo taulukoida tai esittää esimerkiksi pylväs- tai ympyräkuviona. Tämä helpottaa laajojen tutkimustulosten tarkastelua, kun kaikki vastaukset kyseiseen kysymykseen löytyvät yhdestä kaaviosta.

2.3.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus toteutetaan keräämällä aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstiä (Eskola & Suoranta 1999, 15). Kvalitatiivinen menetelmä sopii tutkimuksiin, joissa halutaan selvittää mitä ilmiöitä jonkin asian taustalla on tai miksi jotakin tapahtuu. Yksi yleisimmistä tavoista suorittaa laadullinen tutkimus on toteuttaa haastattelu. Haastattelua käytetään tutkimusaineiston saamiseksi, jonka jälkeen aineistoa analysoidaan ja tulkitaan tieteellisen tutkimustehtävän selvittämiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34, 42.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia ja niitä analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Aineistolla ei siis pyritä saamaan mahdollisimman kattavaa määrää erilaisia vastauksia vaan keskitytään sen laatuun, nimensä mukaisesti. (Eskola & Suoranta 1999, 18.) Se sopii tutkimuksiin, joissa asiasta ei tiedetä vielä paljoa ja ilmiöstä halutaan saada mahdollisimman hyvä kuvaus (Kananen 2017, 33). Rakkauspetoksista on tehty Poliisiammattikorkeakoulussa kerran aikaisemmin opinnäytetyö tekemällä kirjallisuuskatsaus nykypäivän rakkauspetoksista sekä ohjeistettu, kuinka voi itse tunnistaa ja välttää joutumasta rakkauspetoksen uhriksi (Tolonen, 2021). Tässä opinnäytetyössä pyritään tarkastelemaan ilmiötä syvällisemmin ja saamaan sellaista tietoa, mitä ei vielä ilmiöstä

tiedetä. Tämän vuoksi opinnäytetyössä hyödynnetään kvalitatiivista tutkimusta, jotta voidaan suoraan haastatella poliisia aiheesta ja saada myös heidän näkemyksensä kuuluviin. Yksi poliisin tehtävistä on suorittaa rikoksen esitutkinta eli poliisit kohtaavat työssään rakkauspetoksen tekijöitä sekä uhreja ollessaan heidän kanssaan vuorovaikutuksessa esimerkiksi kuulusteluissa.

Haastattelut voidaan ajatella jakautuvan karkeasti kahteen tyyliin. Ensimmäisenä lomakehaastattelut, joissa on valmiiksi muotoillut järjestelmälliset kysymykset ja vastausvaihtoehdot ja toisena puolistrukturoidut ja struktuoitumattomat avoimet haastattelut, joissa kysymysten esittämistavat vaihtelevat ja vastausvaihtoehdot eivät ole valmiina. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43–44.)

Teemahaastattelussa aihetta käsitellään keskustelemalla yhdestä teemasta kerrallaan. Tarpeen mukaan haastateltava kysyy tarkentavia ja täydentäviä kysymyksiä. Yleensä teemahaastattelut suoritetaan usealla eri kerralla, koska saatu aineisto ohjaa kysymään uusia asioita. Aloittelevan tutkijan kohdalla haastattelu jää useimmiten yhteen kertaan, jolloin myös aiheen tarkastelu jää varsin pintapuoliseksi. (Kananen 2017, 95.) Hyviä kysymyksiä ovat avoimet kysymykset, joihin ei voi vastata lyhyesti kyllä tai ei. Tutkijan on tärkeää olla myös haastattelussa hereillä ja kysyä jatkokysymyksiä haastateltavan vastauksiin liittyen. Haastattelu on mahdollista toteuttaa myös sähköpostin välityksellä, mutta on tärkeää ymmärtää, ettei kysymyksiä voi vain lähettää haastateltavalle ja pyytää vastaamaan niihin. Haastattelussa olennaisena osana on vuorovaikutus eli mikäli haastattelu suoritetaan sähköpostitse, tulee keskustelu olla jatkuvaa ja haastateltavan vastauksiin tulee esittää tarkentavia jatkokysymyksiä. (Eml., 98–99, 111.)

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin pyritään saamaan vastaus teemahaastattelun avulla. Käsiteltävät teemat ovat rakkauspetostelijoiden hyödyntämät keinot toiminnassaan, rakkauspetosten uhrin sekä rakkauspetosten ennalta ehkäisy. Koska poliisien haastattelu toteutetaan sähköpostitse, on teemojen alaisuuteen esitetty valmiiksi avoimia kysymyksiä aiheeseen liittyen. Saatujen vastausten jälkeen esitetään tarvittaessa jatkokysymyksiä ja tarkennuksia aiheista, joihin olisi toivottu tarkempaa vastausta tai jotka herättävät lisäkysymyksiä. Verkossa tehty haastattelu ei ole aito verrattaessa perinteiseen haastatteluun, jossa se toteutetaan kasvotusten. Tällöin haastattelijan on mahdollista tulkita myös haastateltavan eleitä ja ilmeitä. Verkkohaastattelun hyvä puoli on sen kustannustehokkuus, kun haastattelijan ei tarvitse matkustaa haastateltavan luokse. Myös aikataulun suhteen ratkaisu on tehokas, sillä haastatteluaika voidaan sopia joustavammin ja vastaukset saadaan suoraan kirjalliseen muotoon. (Kananen 2017, 115.) Toinen haastattelu toteutetaan puhelimitse, jolloin aihetta käsitellään yksi teema kerrallaan ja haastateltava voi tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä tai ohjata keskustelua. Alustavat kysymykset on mietitty valmiiksi, mutta haastattelulla pyritään siihen, että haastateltava saa kertoa valitusta teemasta vapaasti. Haastateltava ohjaa keskustelua tarpeen mukaan, jos keskustelu alkaa menemään täysin sivuraiteille tai jokin vastaus kaipaa tarkennusta.

3 PETOS

Tässä luvussa käsitellään petosta rikosnimikkeenä, sekä millainen rangaistus siitä on säädetty. Lisäksi käydään läpi nettipetos ja rakkauspetos käsitteinä. Tämän jälkeen kuvataan, millainen on tyyppilinen rakkauspetostelijan profiili.

Rikoslain (39/1889) 36 luvun 1 § käsittelee petosta ja siitä säädetään seuraavaa. ”Joka, hankkiakseen itselle tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttumalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa. Yritys on rangaistava.” (Rikoslaki 36:1.)

Esimerkkitapauksena A saa B:n uskomaan, että A tarvitsee rahaa lainaan päästäkseen matkustamaan B:n luokse. B uskoo, että rahat menevät tähän tarkoitukseen ja että hän saa rahansa myöhemmin takaisin. A:lla ei kuitenkaan ole aikomustakaan käyttää rahoja B:n luokse matkustamiseen eikä hän tule koskaan maksamaan rahoja takaisin. Rakkauspetoksessa kyse on nimenomaan toisen erehdyttämisestä. A pyrkii rakentamaan luottamuksen B:n kanssa ja tämän jälkeen saa B:tä erehdyttämällä tämän lähettämään hänelle rahaa. Tällöin A aiheuttaa B:lle taloudellista vahinkoa ja saa hankittua rikoksella itselleen taloudellista hyötyä.

Mikäli petoksella tavoiteltu hyöty on huomattavan suuri, rikoksella on aiheutettu huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa uhrille, rikos on tehty käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuva erityistä luottamusta tai toisen erityistä heikkoutta tai turvatonta tilaa on käytetty hyväksi ja teko on muutenkin kokonaisuutena arvostellen törkeä, on kyse törkeästä petoksesta. (RL 36:2) Huomattavasta taloudellisesta hyödystä asetettu euromääräinen raja on oikeuskäytännössä asetettu noin 15 000–20 000 euron kohdalle (Paukku 2023).

Jos taas petoksella saatu hyöty tai aiheutettu vahingon määrä on jäänyt vähäiseksi tai teko on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, on kyse lievästä petoksesta. Tällöin rikoksen tekijä tuomitaan lievästä petoksesta sakkoon. (RL 36:3.)

3.1 Nettipetos

Nykypäivänä petosten tekeminen on keskittynyt pääosin tietoverkkoihin. Sähköpostin ja internetin kautta huijaaminen on helppoa, sillä suuria määriä ihmisiä voidaan tavoittaa vaivattomasti ja pienillä kustannuksilla. Lähes kaikki internettiä käyttävät ovat törmänneet jossakin vaiheessa nettihuijauksiin, esimerkiksi saamalla epäilyttävän sähköpostin tai yhteydenoton sosiaalisessa mediassa. Yhteistä huijauksilla on se, että ihmistä houkutellessaan antamaan rahansa, henkilötietonsa tai tili- ja luottokorttitiedot huijarille, eikä vaihtokaupasta saa itse mitään tai tuote ei vastaa luvattua. Usein rahojen saaminen takaisin on myös haastavaa. (Poliisi.)

Huijarit osaavat käyttää psykologisia keinoja huijatessaan esimerkiksi vetoamalla ihmisten toiveisiin nopeasta rikastumisesta, laihtumisesta tai elämän kohentumisesta. Usein tarjous on voimassa hyvin lyhyen aikaa, jotta uhrille tulee kiire päättää asiassa ja hän saattaa tehdä hätiköityjä ratkaisuja. Lisäksi huijari saattaa antaa nimellisen lahjan, jolloin ihminen tuntee olevansa itse vastapalveluksen velkaa tai tarjouksesta kieltäytyminen on haastavampaa. (Poliisi.)

Suurin osa nettihuijauksista ei tule poliisin tietoon, sillä moni syyttää asiassa itseään ja tuntee tilanteessa häpeää, koska on joutunut huijatuksi. Joku saattaa myös ajatella, että ehkei kyseessä ollutkaan huijaus ja jää toiveikkaana odottamaan, mikäli asia selviäisi kuitenkin. Huijaus voi tapahtua myös nii, ettei uhri huomaa sitä ajoissa tai tunnista edes rikosta tapahtuneeksi. (Rikosuhripäivystys a.)

3.2 Rakkauspetos

Rakkauspetoksella tarkoitetaan petosta, jossa tekijän tarkoituksena on saada uhri rakastumaan häneen ja tämän jälkeen huijata häneltä rahaa. Tämä prosessi voi kestää useitakin kuukausia. Huijauksen kohteena oleva osapuoli voi rakastua oikeasti huijariin ja hänen voi olla vaikea käsittää, että kyseinen henkilö haluaakin vain hänen rahansa. (Poliisi.)

Suurin osa rakkauspetosten uhreista on naisia, mutta myös miehet voivat joutua uhreiksi. Uhrin voi olla hyvinkin vaikeaa tunnistaa, onko kyseessä huijaus, sillä rikosten tekijät ovat taitavia ihmistuntijoita ja tietoverkon hyödyntäjiä. He käyttävät hyväkseen ihmisen luonnollista tarvetta löytää itselleen kumppani tai seuraa. (Rikosuhripäivystys b.)

3.3 Rakkauspetostelijan tyypillinen profiili

Huijari aloittaa toimintansa ottamalla yhteyttä tekaistulla profiilillaan sosiaalisen median kautta. Tyypillisiä sosiaalisen median kanavia ovat erilaiset seuranhakusivustot, harrastesivustot, Instagram sekä

Facebook. Huijarit pyrkivät laajentamaan reviiriään mahdollisimman moniin keskustelukanaviin sopivien uhrien löytämiseksi.

Huijarilla on usein arvostettu ammatti, kuten lääkäri, arkkitehti, sotilas, insinööri tai muu vastaava kunnioitusta ja luottamusta herättävä ammatti. Huijari saattaa kertoa hänellä olevan jonkinlainen yhteys uhrin kotimaahan. Huijari saattaa kertoa, että hänellä on ystäviä Suomessa ja hän olisi halukas asettumaan Suomeen pysyvästi. Usein vierailut Suomeen kuitenkin estyvät yllättävien ongelmien tullessa eteen juuri lähdön aikaan. (Rikosuhripäivystys b.)

Pääosin yhteydenotto tapahtuu viestien välityksellä, mutta osa huijareista soittaa myös puheluita uhrilleen. Videoyhteys ei erilaisien syitten takia kuitenkaan toimi. (Eml.) Huijari saattaa myös toimia omilla kasvoillaan, mutta väärillä henkilötiedoilla ja nimellä. Tästä syystä myös videopuhelut ovat mahdollisia, eikä sekään välttämättä kerro, että kyseessä on huijari.

Huijari suunnittelee uhrin kanssa, kuinka he voisivat tavata tosielämässä ja rakkautta todistaakseen huijari saattaa jopa kosia uhria (FBI). Kun huijari on saanut luotua yhteyden ja luottamuksen uhriinsa, tulee raha kuvioihin. Usein tässä voi mennä kuukausiakin. Huijari voi kertoa saaneensa suuren summan rahaa tai esimerkiksi perinnön. Rahat eivät kuitenkaan ole siirtyneet hänen tililleen, koska niihin liittyy tullimaksuja tai muita käsittelymaksuja, joihin hän tarvitsee väliaikaista lainaa. Rahapyynnöt voivat liittyä myös johonkin akuuttiin hätään, jolloin uhrin hyväntahtoisuutta pyritään käyttämään häikäilemättä hyväksi. Tällainen akuutti hätä voi olla esimerkiksi sairaalakulut, työttömyys tai jonkun läheisen kuolema. Rahan siirtämisellä on usein kiire, jotta uhri toimisi hätäntyessään harkitsemattomasti.

Rakkauspetosten tekijä toimii harvoin yksin. Taustalla saattaa olla kokonainen rikollisjärjestö. Huijari on pitänyt huolen siitä, että hänestä tietoja etsimällä esimerkiksi googlesta, kaikki näyttää oikealta. Huijarilla on todennäköisesti profiili myös muissa sosiaalisen median kanavissa. Uhrille saattaa soittaa myös huijarin rikostoveri ja esiintyä esimerkiksi tapaukseen liittyen lääkärinä tai tullivirkailijana. (Rikosuhripäivystys b.)

4 PSYKOLOGIAA RAKKAUSPETOSTEN TAUSTALTA

Tässä luvussa käsitellään psykologiaa rakkauspetosten taustalta muun muassa syventymällä siihen, kuinka ihmisen päätöksenteko toimii ja mikä voisi selittää sitä, miksi joudumme petosten uhreiksi. Nämä teoriat soveltuvat osittain myös muihin netissä tapahtuviin petoksiin. Lisäksi käydään läpi, mitä ihmiselle tapahtuu rakastuessa ja kuinka rakastuminen huijariin voi vaikeuttaa avun hakemista ajoissa.

4.1 Ajattelu ja päätöksenteko

Huijarit hyödyntävät toiminnassaan ajattelun prosesseja, joihin luotamme tehdessämme päätöksiä. He suunnittelevat viestintänsä tukeutuen rationaalisuuden, kognition ja tuomitsevan heuristiikan teorioihin. (Dove 2021, 43.) Seuraavaksi käydään läpi näistä teorioista muutamia.

Kahneman (2011) teorian mukaan hyödynnämme kahta prosessoinnin tapaa, systeemiä 1 ja 2 ajattelussa ja päätöksenteossa. Systeemi 1 kuvaa automaattista ja nopeaa ajattelua. Sitä käytetään yksinkertaisissa ja tutuissa arkitilanteissa esimerkiksi autolla ajaessa normaaleissa olosuhteissa tai ymmärtäessä yksinkertaisia lauseita. Systeemi 2 taas kuvaa hidasta ja kontrolloitua ajattelua. Tätä käytetään esimerkiksi keskittyessä puheeseen meluisassa ympäristössä tai vertaillen kahta eri tuotetta toisiinsa. Huijarit tekevät kovasti töitä sen eteen, että he saavat päätöksen vaikuttamaan siltä, että siitä on uhrille hyötyä ja pyrkivät tekemään päätöksestä nopean ja helpon. Systeemi 1 on vastuussa suurimmasta osasta päätöksistämme, kun taas systeemi 2 toimii taustalla ja aktivoituu tarvittaessa. Tarvitsemme systeemiä 2 impulsiivisemmän systeemin 1 rinnalle tuomaan itsekontrollia. Tätä itsekontrollia tarvitsemme myös vastustaessa petostelijoiden tarjouksia. (Dove 2021, 43–45.) Tämän mallin mukaan huijari pyrkii siis siihen, että päätös vastata huijarin viestiin tai lähettää hänelle rahaa on helppo ja selkeä, jolloin päätöksenteosta vastaa systeemi 1. Jotta päätös saadaan tuntumaan helpolta, pidetään huoli siitä, että ensivaikutelma huijarista on hyvä ja luotettava, jolloin turhia epäilyksiä ei heräisi. Mikäli huijarin profiili taas herättää uhrissa epäilyksiä, aktivoituu systeemi 2 tarkastelemaan tilannetta ja tarjousta kontrolloidummin, jolloin uhri saattaakin päättää kieltäytyä tarjouksesta.

Petostelija panostaa toimintaansa tekemällä itselleen ammattimaiset nettisivut sekä luomalla hyvän näköisen ja luotettavan profiilin. Tällä pyritään luomaan uhrille positiivinen asenne heidän luomaansa henkilöä kohtaan. Mikäli uhri ei ole tarpeeksi motivoitunut tai ei osaa prosessoida saamaansa viestiä, hän keskittyy todennäköisemmin muihin selkeämpiin esillä oleviin seikkoihin kuten siihen, millainen fiilis hänelle tulee henkilöstä tai kuinka ammattimaisen nettisivut hänellä on. Tällä voi olla tarpeeksi suuri merkitys siinä, että uhri tekee päätöksensä nopeasti, johon huijarit juuri pyrkivätkin. Huijarit hyödyntävät myös aikapainetta toiminnassaan nopeuttaakseen prosessia ja aiheuttaakseen hätiköityjä päätöksiä esimerkiksi ilmoittamalla, että rahat tulee toimittaa kahden päivän kuluessa. (Dove 2021, 45–46.)

Myös lauseen asettelussa on merkitystä ihmisen mielikuviin. Jos sinulle sanotaan, että tuote on tehokas 80 % tapauksista kuulostaa se paremmalta kuin se, että sanottaisiin, ettei tuote toimi 20 % tapauksista. Samaan tapaan huijarit korostavat positiivisia vaikutuksia kertomalla suurista palkkioista tai tuotteiden ihmeominaisuuksista (positiivinen manipulointi) ja rajoittamalla ”hyviä tarjouksia”, joita ei enää huomenna ole saatavilla (negatiivinen seuraus). (Dove 2021, 48–49.) Rakkauspetostapauksissa huijari hyödyntää positiivista manipulointia esimerkiksi korostaessaan sitä, että mikäli uhri

maksaa hänelle rahat, maksaa hän kaiken lopulta takaisin ja kertoo, kuinka he tulevaisuudessa voivat elää onnellisena yhdessä. Negatiivisena seurauksena on taas se, että mikäli uhri ei maksa, ei heidän rakkaustarinansa voi jatkua ja jos rahat ovat menossa esimerkiksi sairaalle sukulaiselle, ei tämä tule selviämään. Vaikka uhri tiedostaisi, että kyseessä saattaa olla huijaus, ei hän ole valmis luopumaan ”parisuhteestaan” ja lähettää rahat, jotta suhde voi jatkua.

Joskus asiat tapahtuvat täysin sattumanvaraisesti ilman kontrollia, mutta ajatteleminen, että meidän toiminnallamme on ollut vaikutusta asiaan. Esimerkiksi lottonumeroita valitessa haluamme lähes poikkeuksetta valita numerot itse kuin, että ne valittaisiin täysin sattumanvaraisesti, vaikka arvonta suoritetaan juuri tällä menetelmällä. Samaan tapaan ihmiset kuvittelevat, että he eivät voisi koskaan joutua petoksen uhriksi, koska he ovat tarpeeksi viisaita tunnistamaan huijauksen eli he pystyvät kontrolloimaan omaa toimintaansa ja ympäristön tapahtumia aukottomasti. Tämän takia huijauksen ollessa todella realistinen ja vaikeasti tunnistettava, ei ihminen osaa välttämättä olla tarpeeksi varovainen sen kohdatessaan. (Dove 2021, 51–52.)

4.2 Mikä altistaa joutumista petoksen uhriksi?

Huijarit hyödyntävät toiminnassaan ihmisten tunteita kuten pelkoa tai jännitystä, samankaltaisuutta ja vastavuoroisuutta sekä itsehillinnän puutetta. Jotkut ihmiset ovat elämyksenhakuisia, jolloin he haluavat ottaa tietoisesti riskejä luodakseen tunnevaikutuksia kuten jännitystä tai mielialan muutosta itselleen. Siispä petostelijan tarjoukseen tarttuminen voi tuntua juuri sopivalta riskinotolta. Ihminen tarvitsee myös itsekontrollia kieltäytyessään huijarin tarjouksesta. Mikäli huomaat kaupassa hyvän tarjouksen, pystytkö sivuuttamaan sen, koska et tarvitse tuotetta vai täytyykö sinun ostaa se vain hyvän tarjouksen turvin? (Dove 2021, 82–83.)

Myös ihmisen heikot kognitiiviset kyvyt vaikeuttavat tekemään optimaalisia päätöksiä. (Dove 2021, 82.) Kognitiivisilla toiminnoilla tarkoitetaan ihmisen älyllisiä kykyjä, joiden avulla osaamme esimerkiksi vastaanottaa tietoa, varastoida ja muuttaa sitä sekä hakea itse tietoa (Sánchez, 2022). Huijarin tarjousta ja toimintaa tarkastellessa on tärkeää osata hankkia tietoa monipuolisesti sekä ajatella kriittisesti. Uhri saattaakin etsiä tietoa vain siitä näkökulmasta, joka vakuuttaa hänen mieltymyksensä eikä keskity tarkastelemaan viestin todellista laatua tai faktoja. Huijarit haluavat meidän ajattelevan tunteella ja kiireellisesti eikä huolellisesti ja rationaalisesti. (Dove 2021, 83.)

Tekijät, kuten sosiaalinen eristyneisyys, kognitiivinen heikkous ja herkkäuskoisuus voivat altistaa petoksen uhriksi joutumiselle. Altius vähenee, mikäli ihmisellä on tietoa petoksista ja mikäli ihminen on perusluonteeltaan skeptinen. (Dove 2021, 84.)

4.3 Mitä ihmiselle tapahtuu rakastuessa?

Rakastuneena ihmisen huomio keskittyy täysin rakkauden kohteeseen. Hän haluaa tietää, mistä toinen pitää, millainen hän on ja mitä hän tekee. Rakkaus synnyttää kiinnostusta toista ihmistä kohtaan, joka on enemmän kuin pelkkää fyysistä kiinnostusta. Tätä piirrettä petoshuijarit hyödyntävät toiminnassaan. He esittävät olevansa aidosti kiinnostuneita toisesta ja huomioivat hänen tunteensa, vaikka oikeasti heillä saattaa olla useita huijattavia yhtä aikaa, joiden kanssa he viestittelevät. Tästäkin syystä huijareiden ammatti on usein sellainen, että sillä on helppo selittää vaikeutta olla koko ajan yhteydessä. Esimerkiksi sotilaana esiintyvä huijari voi kertoa, ettei hän pysty vastailemaan päivittäin viesteihin työtehtäviensä vuoksi, vaikka haluaisi. Huijarit osoittavat myös kiinnostustaan kehumalla uhriaan ja osa lähettää heille jopa lahjoja kuten kukkalähetyksiä. Myös tämä vahvistaa kokemusta uhrielle, että toinen henkilö on todella olemassa saadessaan jotain konkreettista häneltä. (Ahlén 2020.)

Rakastuneella mantelitulmakkeen toiminta hiipuu. Tämän seurauksena pelon, vihan ja surun tunteet väistyvät. Rakastuneena ihmisestä tulee peloton eikä surulle tai vihalle ole tilaa. Niiden aika koittaa vasta myöhemmin. Vaaleanpunaisessa kuplassa eläessään on vaikeampi huomata toisen ihmisen huonoja piirteitä. Rakastunut ihminen kiinnittää huomionsa toisen myönteisiin ominaisuuksiin ja jättää kielteiset huomiotta. (Partonen, 2023.) Rakastuessaan uhri saattaa siis olla jo hieman epäileväinen huijarin toiminnan suhteen tai joku ulkopuolinen on voinut sanoa, että kyseessä on huijari, mutta uhri ei halua tätä uskoa. Vastarakastunut jaksaa olla positiivinen eikä arvostele helposti toista. Rakastuneen aivolisäkkeestä erittyy verenkiertoon normaalia enemmän oksitosiinia. Oksitosiini on mielihyvähormoni, joka on tärkeässä asemassa erilaisten ihmissuhteiden muodostamisessa. Oksitosiini laskee rakastuneen ihmisen estoja. Asiantuntijoiden mukaan kyseisellä hormonilla on lähes sama vaikutus hermostoon kuin alkoholilla. Oksitosiini auttaa meitä luottamaan itseemme, rohkaisee riskinottoon ja ehkäisee näkemästä vaaroja tai haitallisia vaikutuksia, joita esimerkiksi kyseisellä parisuhteella saattaisi olla. (Sabater, 2022.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Haastatteluiden toteutus

Haastattelu toteutettiin haastatteleamalla kahta tutkinnassa työskentelevää poliisia Itä-Suomen poliisilaitokselta, Kuopion pääpoliisiasemalta. Rakkauspetoksista on tehty aikaisempia opinnäytetöitä, mutta aikaisemmin ei poliisin näkökulmaa ole haastattelujen muodossa tuotu esille. Tutkinnassa työskentelevät poliisit pyrkivät selvittämään rikosten tapahtumankulkua hankkimalla tarvittavaa näyttöä tapahtuneesta esimerkiksi kuulustelujen kautta. Siispä tutkija kohtaa työtehtävissään myös rakkauspetoksia ja kuulustelee sekä niiden tekijöitä että rikoksen uhreja. Koska rakkauspetos tapaukset

voivat olla hyvinkin monimutkaisia ja laajoja kokonaisuuksia, menevät ne useimmiten pitkäkestoisen tutkinnan selvitettäväksi. Pitkäkestoinen tutkinta tutkii pääosin vaativampia ja nimensä mukaisesti pidempi kestoisia rikostapauksia. Tästä syystä haastatteluun valitut tutkijat on valittu pitkäkestoisen tutkinnan puolelta, sillä oletuksena on, että he ovat nähneet ja selvittäneet työurallaan enemmän rakkauspetostapauksia.

Poliisien lisäksi haastateltiin Jonna Janetzkoa, joka on ollut rakkaushuijarin kohteena vuonna 2021. Janetzko kuitenkin ymmärsi kyseessä olevan huijauksen, eikä näin ollen menettänyt varojaan huijarille. Janetzko oli utelias selvittämään, kuinka rakkaushuijarit toimivat ja jatkoi tälle viestittelyä esittäen olevansa jutussa mukana. Tätä hänen ja huijarin välistä keskustelua hän jakoi Facebookissa ja tapaus herätti myös median huomion. Janetzko oli mukana parissa lehtijutussa ja Ylen Perjantai dokkarissa, jonka jälkeen useat rakkauspetoksen uhrit ovat olleet Janetzkoon yhteydessä ja kertoneet hänelle oman tarinansa. Niinpä hän osaa kertoa yleisesti uhrien kokemuksista sekä tuoda esille myös niitä tapauksia, joita ei poliisin tietoon ole syystä tai toisesta tullut.

Haastattelua varten oltiin yhteydessä Kuopion poliisiasemalla työskentelevään poliisiin ja sovittiin, että haastattelu toteutetaan sähköpostitse, jolloin haastateltava pystyy perehtymään ja vastaamaan kysymyksiin sopivaksi katsomallaan ajalla. Aihe käytiin puhelimitse pääpiirteittäin läpi, jonka jälkeen haastateltavalle lähetettiin saatekirje ja kysymykset, joihin hänen toivottiin vastaavan. Kyseisellä poliisimiehellä on yli 20 vuoden kokemus poliisin tutkintatehtävistä. Lisäksi kysymyksiin vastasi toinen poliisi, jolla työkokemusta on alle 5 vuotta.

Kun alustavat vastaukset kysymyksiin oli saatu, lähetettiin poliiseille vielä tarkentavia jatkokysymyksiä aiheista, joihin toivottiin saavan hieman kattavampi vastaus tai mikäli jokin kohta oli jäänyt epäselväksi. Sähköpostihaastattelua tehdessä on tärkeää muistaa, ettei valmiita kysymyksiä lähetetä vain suoraan ja pyydetä kirjoittamaan näihin vastaukset, jonka jälkeen haastattelu on valmis. Jos haastattelua ei suoriteta henkilökohtaisesti kasvotusten, ei haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta saa unohtaa.

Janetzkon haastattelusta sovittiin viestein, jossa käytiin alustavasti läpi, mihin asioihin haastattelulla pyritään saamaan vastaus. Varsinainen haastattelu käytiin puhelimitse. Puhelu nauhoitettiin, jotta keskittyminen haastattelutilanteessa ei mene kirjoittamiseen. Tämän jälkeen äänite litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. Litteroitua aineistoa on huomattavasti helpompi käsitellä ja analysoida myöhemmin.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Koska poliisien haastattelu toteutettiin sähköpostitse, ei vastauksia tarvinnut ensiksi litteroida vaan ne olivat suoraan kirjallisessa muodossa. Haastatteluun vastasi kaksi pitkäkestoisen tutkinnan puolella työskentelevää poliisimiestä. Toisella kokemusta erinäisistä tutkinnan tehtävistä on yli 20 vuotta (haastateltava A) ja toisella alle 5 vuotta (haastateltava B). Haastateltavat keskustelivat aiheesta ja kysymyksistä keskenään ja vastasivat yhdessä kysymyksiin, eikä tästä syystä vastauksissa eritellä, mitä kumpikin on aiheesta sanonut, vaan vastaukset käydään molempien osalta yhdessä läpi.

Janetzkon haastattelu toteutettiin puhelimitse ja äänitetty aineisto litteroitiin kirjalliseen muotoon. Janetzkon haastattelussa runko ja kysymykset olivat pääosin samat, mutta erona oli, etteivät ne olleet poliisin näkökulmasta.

6.1 Rakkauspetosten kehitys

Ensimmäisenä käsiteltynä teemana oli, millä tavoin rakkauspetokset ovat muuttuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana ja millaiset piirteet niissä ovat säilyneet myös nykypäivään. Koska toisella poliisilla kokemusta on vasta alle 5 vuotta, hän ei tähän kysymykseen voinut vastata. A kertoi, että rakkauspetokset ovat olleet samantyyppisiä myös kymmenen vuotta sitten. Huijarit käyttivät alustana useimmiten Facebookia. Rikoshyödyn määrästä kysyttäessä A kertoi, että summat ovat pysyneet mahdollisesti samoina nykypäivään verrattuna ja useimmiten kohteena ovat uhrin tilivarat. Pahimmissa tapauksissa uhri saattaa kuitenkin myös myydä omaisuuttaan ja ottaa esimerkiksi lainaa, jotta saa maksettua huijarille tämän pyytämät summat. Rikoshyödyllä tarkoitetaan sitä hyötyä, mitä rikollinen saa toiminnastaan eli tässä tapauksessa rahaa uhreilta.

Kysyttäessä, toimiko tekijä yksin vai oliko taustalla muita henkilöitä, A vastasi, että tutkinnassa on harvoin saatu selvitettyä tekijän henkilöllisyyttä ja oletuksena on ollut, että huijari on toiminut yksin. Myös nykypäivänä tekijän henkilöllisyyttä on haastavaa saada selville, sillä tekijät ovat useimmiten ulkomaalaisia ja heidän todellinen henkilöllisyytensä nimimerkkien takana jää usein epäselväksi.

”Rakkauspetosten tekijät ovat ammattilaisia, joilla on yleensä monia uhreja samanaikaisesti ja joista vain pieni osa on sellaisia, jotka erehtyvät petokseen.”

Huijarit tietävät siis, miten toimia tehokkaasti ja heidän tarkoituksenaan on laittaa viestejä mahdollisimman monelle ja toivoa, että joku jäisi koukkuun ja erehtyisi antamaan heille rahaa. A:lta kysyttiin myös, tapahtuiko rakkauspetoksia jo ennen internetin yleistymistä ja millä tavoin tekijät silloin toimivat. Hän kertoi, että poliisille tuli harvakseltaan näitä rakkauspetosjuttuja. Tällöin nämä petosjutut olivat vastaavasti pitkäkestoisempia eli yhden ihmisen huijaamisessa meni enemmän aikaa, koska

yhteydenpitokin oli hitaampaa. Silloin se tapahtui esimerkiksi kirjeiden välityksellä. Rakkauspetokset eivät siis ole missään määrin uusi ilmiö ja vain sosiaalisen median yleistymisestä johtuva rikollisuuden muoto, vaan toisen tunteita on hyödynnetty rikollisuudessa jo aikaisemmin. A uskaa, että luottamuksen rakentaminen ja sitä kautta uhrin kontrollointi tulee todennäköisesti säilymään myös tulevaisuuden rakkauspetoksissa.

A arvio, että rakkauspetokset ovat lisääntyneet merkittävästi. Tätä selittää esimerkiksi se, että ihmisten ajankäyttö netissä on lisääntynyt huomattavasti. Tämän lisäksi on tullut useita uusia sosiaalisen median alustoja, joissa voi esiintyä ilman henkilöllisyyden todentamista. Valeprofiilin luominen on siis helppoa. Myös ihmisten osaaminen somealustoilla on lisääntynyt huomattavasti. Tämä mahdollistaa helpommin myös uhriksi valikoitumista.

6.2 Huijarin hyödyntämät keinot toiminnassaan

Janetzko sai viestin keväällä 2021, jolloin Jemenissä työskentelevä huijari otti häneen yhteyttä. Miehen Facebook-profiilissa luki, että hän työskentelee YK:ssa ja on jäänyt leskeksi. Huijari kertoi tarvitsevänsä rahaa, jotta voi päästä Janetzkon luokse. On hyvin tyypillistä huijata sanomalla, että loman anomiseen tarvitaan ulkopuolisen lupaa. Kaikki nämä merkit herättivät Janetzkon epäilykset ja hän ymmärsi, että häntä yritetään huijata. Janetzko oli kuitenkin kiinnostunut selvittämään, millä tavalla nämä huijarit toimivat ja näin ollen hän jatkoi huijarille viestittelyä, huijaten puolestaan häntä. Tätä viestikeskustelua hän jakoi ensin kavereilleen ja myöhemmin suosituksessa Facebook-ryhmässä, jossa tuhannet ihmiset seurasivat livenä heidän käymää viestikeskustelua. Tapaus herätti myös mediahuomiota ja Janetzko on käynyt muun muassa puhumassa aiheesta Ylen Perjantai-dokkarissa. Julkisuuden jälkeen Janetzko on saanut useita yhteydenottoja muilta rakkauspetoksen uhreilta ja lähtenyt selvittämään, mitä kaikkea rakkauspetosten taustalla todellisuudessa on.

Kuten Janetzkon tapauksessa, huijarit luovat itselleen profiilin, joka herättää luottamusta ja kiinnostusta ihmisissä. Tyypillisimpiä ammatteja, joita huijarit käyttävät ovat lääkärit, armeijan leivissä - sekä öljylautalla työskentelevät henkilöt eli ollaan merillä ja tästä syystä yhteydenpito voi välillä olla haastavaa. Muita tyypillisiä huijaustapoja ovat esimerkiksi perintöhuijaukset eli halutaan jättää suuri perintö, jota ei todellisuudessa ole, lemmikkihuijaukset ja kuljetushuijaukset. Vaikka huijarin profiilista saa kuvan, että viestittelijänä toimii yksi henkilö, on taustalla usein monia muitakin ihmisiä. Janetzko huomasi, että hänen huijauksessaan viestejä lähetti ainakin kolme eri ihmistä. Tämän hän osasi erottaa heidän erilaisista kirjoitustyyleistään. Yksi kirjoitti usein "calm down" ja toinen taas käytti sanaparia "clam down". Joku ei osannut käyttää pisteitä vaan käytti lauseissa pilkkuja pisteen sijaan.

"Perusajatuksena on luoda luonteva ja luotettava suhde uhriin, jotta suhteen perusteella uhria pystyy ohjailemaan ja saamaan tekemään vahingollisia päätöksiä itselleen." - Haastateltava A.

Huijarit eivät pyydä rahaa saman tien juttelun aloitettuaan vaan pyrkivät ensin keskustelulla luomaan yhteyden huijattavaan. Luotettavan ja luontevan suhteen rakentamisessa voikin mennä aikaa. Keskustelu alkaa usein kyselemällä, millaisia toiveita ja unelmia uhrilla on. Huijarit pyrkivät kyselemällä selvittämään uhrin menneisyyttä ja tulevaisuuden haaveita, joita he voivat myöhemmin käyttää manipuloidessaan uhria. He pyrkivät vetoamaan uhrin tunteisiin kertomalla, että myös he haaveilevat samoista asioista ja on mahtavaa löytää samanhenkinen ihminen. Tällöin he luovat kuvan, että uhri on juuri se henkilö, jota he ovat etsineet elämäänsä. Ensimmäinen rahapyyntö voi tulla kahden viikon jutustelun jälkeen, mutta Janetzko kertoi kohdanneensa myös tapauksia, joissa tutustuminen on kestänyt jopa puoli vuotta. Puoli vuotta on pitkä aika ja sinä aikana voivat tunteet toista kohtaan myös kehittyä. Tämän jälkeen ilmassa olevia ”red flageja” eli suhteen vaaranmerkkejä voi olla enää vaikea huomata ja niitä saatetaan myös tietoisesti sivuuttaa. Kuten poliisinkin haastattelussa tuli ilmi, kun luotettava suhde on saatu rakennettua, on huijarin helpompi ohjailla uhria ja saada tämä tekemään vahingollisia päätöksiä itselleen.

Yksi tapa, jolla taitavat huijarit toimivat on rakentaa itselleen nettisivut, jotka näyttävät esimerkiksi Yhdysvaltojen pankin nettisivuilta. Tämän jälkeen huijari kehottaa uhria kirjautumaan hänen tunnuksillaan kyseiseen pankkiin ja tekemään hänen puolestaan jonkin tilisiirron. Tällöin uhri näkee, että huijarin tilillä on satoja tuhansia, ellei jopa miljoonia euroja rahaa. Tämän jälkeen uhri tekee siirron ja nettisivulle tulee ilmoitus, että tili on lukittu. Huijari syyttää tapahtuneesta uhria ja painostaa tätä lähettämään hänelle rahaa. Rahaa hän tarvitsee akuutisti esimerkiksi lapselleen ja ilmoittaa, että on nyt uhrin vika, ettei hän pysty huolehtimaan lapsestaan.

”Kun tilanteesta tehdään kiireellinen hätätilanne, joka on aika sensitiivinen, moni menee tähän mukaan ja tekee päätöksen ilman harkintaa eli siirtää uhrille rahaa enempää miettimättä.” – Janetzko.

Huijarin toiminta on hyvinkin manipuloivaa ja he osaavat vetää oikeista naruista tarvittaessa. ”Etkö haluakkaan, että ollaan yhdessä? Etkö rakastakaan minua?” Nämä kommentit ovat hyvin tyypillisiä, jos uhri kieltäytyy lähettämästä rahaa. Vaikka uhri saattaisi olla hieman epäileväinen huijarin suhteen, ei hän halua päätyä tilanteeseen, jossa huijari jättää hänet ja hän jää taas yksin. Niinpä hän lähettää huijarille tämän pyytämät rahat, jotta suhde voi jatkua. Usein ne, jotka ovat menneet huijaukseen kunnonolla ovat niitä, jotka ovat kuvitelleet olevansa kyseisen henkilön kanssa parisuhteessa jopa vuoden. Ensimmäisten rahojen lähetyksen jälkeen uhri on saattanut sulkea omat silmänsä kokonaan siltä, että kyseessä voisi olla huijaus.

Vaikka suurin osa rikoksen uhreista, joita Janetzko on kohdannut, ovat olleet yli 55-vuotiaita naisia, ei hän pidä sukupuolta tai ikää suurimpana yhtäläisyytenä uhrien välillä. Selkeämpi yhteinen piirre uhrien välillä on jokin trauma. Tällainen trauma voi olla esimerkiksi leskeksi jääminen, läheisen kuolema

tai vakava sairastuminen, oma sairastuminen tai ero. Eräs uhreista oli tehnyt pitkän uran pankissa ja oli varmasti työnsäkin puolesta kuullut rakkaushuijareista. Silti hän joutui rakkauspetoksen uhriksi. Pomon kysyessä, tietääkö hän todella mihin rahat menevät, oli hän vastannut, että ”totta kai, sillä tunnen hänet hyvin.” Taustalla uhrilla oli haastava ero ja huoltajuuskiistaa. Aiemmassa parisuhteessa hän oli kohdannut myös henkistä väkivaltaa. Kun tällaiseen traumaattiseen elämänvaiheeseen astuu rakkauspetostelija kehiin kertoen, kuinka myös hän on kohdannut samanlaisia traumoja elämässään ja ymmärtää uhria, voisi se saada kiinnostumaan kenet tahansa iästä, sukupuolesta tai koulutuksesta riippumatta. Mikä taas mahdollisesti selittää selvästi vanhempien ihmisten joutumista uhriksi, voi olla esimerkiksi se, etteivät he ole kasvaneet nuoresta asti nettimaailmaan kiinni. He eivät välttämättä osaa katsoa, mikä on oikea YK:n sivu tai onko heille lähetetty sähköposti aito. Naiset menevät useimmiten nigerialaishuijauksiin, kun taas miehet useimmiten Filippiineiltä tehtäviin rakkaushuijauksiin.

6.3 Uhrin kokemukset

Seuraavaksi haastattelussa käsitelty teema oli rikoksen uhrin kokemukset joutuessaan rakkauspetoksen uhriksi. Poliiseilta kysyttiin, missä vaiheessa uhrin useimmiten ilmoittivat tapauksesta poliisille tai millä tavoin poliisi on saanut tiedon mahdollisesta rakkauspetostapauksesta. Molemmat poliisit vastasivat kysymyksiin yhteisesti.

Pitkäkestoisen tutkintaryhmälle tulee tutkittavaksi useimmiten jo täyttyneet rikokset eli rikoksen tunnusmerkistö on täyttynyt eikä se ole jäänyt vain yritykseksi. Uhri on siirtänyt varojaan huijarin tilille ja tajunnut vasta jälkikäteen, että on joutunut rikoksen uhriksi. Useimmiten rikoksesta ilmoitetaan poliisille muutamien päivien kuluessa tilisiirrosta. On myös yleistä, että uhri on ottanut lainaa, jotta pystyy maksamaan huijarille ja uhri on siirtänyt rahaa huijarille useammankin kerran. Huijari jatkaa rahan pyytämistä ja kun uhrilla ei ole enää mitään mistä maksaa, ymmärtää uhri tulleensa asiassa huijatuksi. Satunnaisesti poliisille tulee myös ilmoituksia rikoksen yrityksistä, jolloin uhri on itse ymmärtänyt, että häntä on yritetty huijata antamaan rahaa. Tällöin rikos ei ole vielä täyttynyt ja uhri ei ole menettänyt varojaan.

Siitä, kuinka tieto tulee poliisille, on jonkin verran hajontaa. Useimmiten ilmoitus tulee kuitenkin vasta hieman jäljessä eli silloin, kun siirto on jo tapahtunut. Uhri on jutellut tapahtuneesta ilmoituksen vastaanottaneelle poliisille. Aina uhrin eivät kuitenkaan ilmoita tapauksesta suoraan poliisille ja yksi hyvä taho rakkauspetosten bongauksissa ovat pankit. On tapauksia, jolloin pankki on havainnut tiilillä epäilyttävän siirron ja alkanut selvittämään tapausta. Tällöin ilmoitus rikosepäilystä tulee poliisille suoraan pankin kautta.

On myös tapauksia, jolloin toisen rikosasian tutkinnan aikana on selvinnyt, että kyseinen huijari on huijannut varoja useammalta muultakin henkilöltä. Tällöin poliisi on itse yhteydessä mahdolliseen

uhriin. Tällaisissa tapauksissa uhri saattaa myöntää, että on tehnyt tällaisen siirron ja ymmärtänyt jälkikäteen, että kyseessä on ollut huijaus ja hän on ollut rikoksen uhrina. Hän ei ole kuitenkaan tehnyt asiasta rikosilmoitusta esimerkiksi kokemansa häpeän vuoksi. Uhri saattaa ajatella, että on ollut hyväuskoinen eikä täten halua viedä asiaa eteenpäin poliisille asti.

Tämän jälkeen poliiseilta kysyttiin, millaisia vaikutuksia rakkauspetoksella on ollut rikoksen uhrille. Poliisit kertoivat, että usein rakkauspetoksen uhriksi joutuneet henkilöt ovat vanhempia naisihmisiä, jotka ovat tutustuneet mieheen internetissä. Useimmiten tutustuminen on tapahtunut Facebookissa ja keskustelu on käyty viestein. Hyvin harvoin huijari käyttää soittoja tai videopuheluita yhteydenpitoon. Viestittely alkaa huijarin kertoessa vaikeasta henkilökohtaisesta tilanteestaan, johon hän tarvitsee uhrin apua. Uhri heltyy ja siirtää suuriakin summia huijarille. Tapahtumaketju on kokonaisuudessaan lyhyt ja rahan pyytäminen uhrilta käy hyvinkin nopeasti. Uhri saattaa ymmärtää tilanteen liian myöhään, kun siirto on jo tehty. Tämän jälkeen hän saattaa kokea häpeää hyväuskoisuudestaan. Uhrilla voi olla halu jättää asia sikseen, ettei asiaa tarvitse tuoda julki. Hän saattaa päättää itse, ettei enää jatkossa tee vastaavia siirtoja ja pyrkii unohtamaan asian.

”On tapauksia, jolloin poliisikin on ollut yhteydessä uhriin ja vielä kuulustelujenkin jälkeen uhrin on vaikea ymmärtää, että huijari on esiintynyt toisena henkilönä eikä tällaista henkilöä ole oikeasti edes olemassa.”

Uhri on saattanut myös puhua läheiselleen tapahtuneesta. Läheinen ymmärtää asian ja kertoo uhrille, että tämä on joutunut huijatuksi, mutta uhri itse kiistää tämän. Joissakin tapauksissa uhri ei ymmärrä tapauksen olleen huijaus edes siinä vaiheessa, kun poliisi on asiasta hänelle sanonut. Nämä tilanteet ovat kuitenkin harvinaisia ja useimmiten uhri ymmärtää joutuneensa huijatuksi viimeistään siinä vaiheessa, kun poliisi on ollut häneen yhteydessä.

Kuulusteluissa uhri usein häpeilee tapahtunutta ja asian kertominen tuntuu vaikealta. Uhri vähättelee asiaa ja tuo selkeästi ilmi, että hän on itse tehnyt asiassa virheen. Tällöin hän ei täysin sisäistä sitä, että huijarit ovat ammattilaisia siinä, mitä he tekevät. Rakkauspetoksen uhriksi joutuminen on usein myös henkisesti raskas asia. Päälimmäisenä mielessä ei ole välttämättä menetetty raha vaan rakkaus, joka ei ollutkaan totta sekä kokemus huijatuksi tulemisesta. Poliisi välittää uhrin eli asianomistajan suostumuksesta tämän yhteystiedot RIKU:lle. Rikosuhripäivystys tukee ja auttaa rikoksen uhreja heidän tarvitsemallaan tavalla. Kuopion pääpoliisiasemalla on myös oma sairaanhoitaja, jolle yhteystietoja voidaan välittää asiakkaan suostumuksella.

Janezkoilta puolestaan kysyttiin, mitä vaikeuksia uhrin ovat kohdanneet huijauksen jälkeen ja ovatko he ilmoittaneet tapauksesta eteenpäin. Janetzko kertoi, että kun uhri on tajunnut tulleensa huijatuksi, on tämä ollut hänelle todella musertavaa. Useat huijarit manipuloivat uhreja ja saavat heidät

eristäytymään läheisistään sekä olemaan kertomatta heille mitään heidän suhteestaan. Kun uhri alkaa eristäytymään muista ihmisistä, on hän yhä riippuvaisempi huijarista. Useat uhrin ovat kokeneet, että ainoa heidän elämässään läsnä oleva henkilö on ollut tämä huijari. Rakkauspäätöksen kautta saattaa menettää siis rahojesi lisäksi rakkauden ja läheiset ympäriltään, jolloin tapauksen tultua ilmi olo voi tuntua hyvinkin yksinäiseltä. Janetzkon mukaan valtaosa, ellei jokainen rakkauspäätöksen uhri on vähintäänkin hetkellisesti kokenut masennukseen viittaavia oireita tai henkisiä romahduksia. Erään uhrin läheinen kertoi uhrin päätyneen tapauksen jälkeen itsemurhaan. Uhri oli jättänyt kirjeen ja sanonut menettäneensä kaiken. Talous oli pilalla ja henkinen kuorma oli ollut liikaa. Hän ei ollut uskaltanut kertoa tapauksesta kenellekään.

”Jos on muutenkin joku trauma taustalla tai huono henkinen paikka elämässä niin tämä on ihan katastrofaalinen paikka.”

Yhteiskunnassa asenne huijareita kohtaan on juuri se, että miksi olit niin tyhmä ja uhrin tulee syyttää tapahtuneesta vain itseään. Janetzko vertaa tapausta siihen, että eihän kukaan nykypäivänä enää raiskauksen uhrille sano, että miksi menit pukeutumaan niin lyhyeen mekkoon. Monen uhrin mukaan myös poliisin asenne on ollut vähättelevä ja on sanottu, että voit sen ilmoituksen tehdä, mutta se ei tule mihinkään johtamaan. Resurssit ulkomailla tapahtuvien rikosten tutkintaan ovat heikot. Yhteiskunnallinen asenne ja häpeä saattavat estää myös rikosilmoituksen tekemisen. Todellisuus rakkauspäätösten määrästä ja menetetyistä rikoshyödyistä ei siis tilastoissa näy, sillä valtaosa tapauksista jää ilmoittamatta. On myös harvinaista, että rahat lähetettyään niitä on enää mahdollista saada takaisin. Jos ilmoitat tapahtuneesta pankkiin heti siirron tehtyäsi, on vielä pieni mahdollisuus, että maksu voidaan perua. Jos rahat ovat kuitenkin lähteneet jo tililtä, on rahat käytännössä menetetty.

Henkisten kärsimysten lisäksi myös taloudelliset menetykset ovat usein mittavat. Monet ovat menettäneet kokonaan luottotietonsa ja velkojen maksamista varten on jouduttu esimerkiksi myymään oma asunto, auto tai otettu lisää lainaa. Huijaukset kohdistuvat usein heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, jolloin vaikutukset ovat taloudellisesti isompia ja selvästi pitkäkestoisempia. Janetzkolle esiintulleissa tapauksissa menetetty summa on ollut useimmiten noin 10 000 euroa, joka on esimerkiksi eläkeläiselle jo iso raha. Myös Janetzko korosti Rikosuhripäivystyksen toimintaa haastattelussaan. Sieltä on saatavilla taloudellista neuvoa ja konkreettista apua, mistä taloudellista apua kannattaa lähteä hakemaan. He osaavat ohjata uhrin esimerkiksi velkaneuvojalle. Rikosuhripäivystyksellä on tarjota taloudellisen avun lisäksi henkistä apua rikosasian käsittelyyn ja siitä ylipääsemiseen.

Kenelle uhrin sitten kertovat tapauksesta vaihtelee tosi paljon. Osa on tehnyt rikosilmoituksen tai olleet suoraan yhteydessä Rikosuhripäivystykseen. Jotkut ovat kertoneet tapahtuneesta läheisille, mutta osa ei ole kertonut koskaan kenellekään. Janetzko on saanut yhteydenottoja ihmisiltä, jotka ovat kertoneet joutuneen joskus rakkauspäätöksen uhriksi, mutta eivät ole tapauksesta koskaan

uskaltaneet kenellekään kertoa. Eräässä tapauksessa muistisairas mies oli kuollut. Vasta perunkirjotusta tehdessä läheisille selvisi, että mies oli siirtänyt varojaan huijarille tuhansia ja tuhansia euroja. Kuten poliisitkin haastattelussaan mainitsivat, osa ihmisistä haluaa uskoa ja puolustaa huijareita ihan loppuun asti, vaikka poliisista tai pankista olisi oltu heihin yhteydessä tai joku läheinen olisi kertonut, että kyseessä on huijaus. Mitä pidemmälle huijaus menee, sitä haastavampaa asiasta kertominen on.

Jotta tapauksesta on mahdollista päästä yli, on tärkeää, että asiasta pystyy kertomaan jollekin. Uhrit ovat kertoneet, että jos rikosilmoitusta tehdessä on poliisilta saanut edes jonkinlaista myötätuntoa, on se asiaa helpottanut. Myös rikosuhripäivystyksestä saatu apu on koettu tärkeänä. Janetzko on pyrkinyt painottamaan uhreille sitä, että he ovat rikoksen uhreja eikä heidän kuulu syyllistää siitä itseään. Myös tämän tiedon kuuleminen on helpottanut heidän oloaan. Suotavaa olisi, että poliisi pyrkisi kohtaamaan rikoksen uhrit oikealla asenteella ja halulla auttaa, eikä suoraan ilmoittaisi, että eipä me asialle paljoa voida tehdä. Tärkeää olisi, että myös yhteiskunnassa asenne rakkauspetosten uhreja kohtaan muuttuisi ymmärtäväisemmäksi.

6.4 Rakkauspetosten ennalta ehkäisy

Viimeisenä teemana käsiteltiin rakkauspetosten ennalta ehkäisyn nykyistä tilannetta sekä millä tavoin sitä voisi tulevaisuudessa parantaa. A kertoi, että uutisissa ja sosiaalisessa mediassa on nykyään nostettu hyvin esille rakkauspetoksia. Rakkauspetoksista kerrotaan, kuinka ne useimmiten etenevät ja miten asiassa tulisi toimia. Esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen sivuilla on ohjeistettu, kuinka voi välttää joutumasta rakkauspetoksen uhriksi ja mistä piirteistä rakkauspetostelijan voi tunnistaa. Lisäksi kerrotaan malliesimerkkitapauksilla, miten huijaukset yleensä etenevät ja mitkä seikat ovat useimmiten vaaranmerkkejä. Toisinaan uutisoidaan esimerkiksi kokemuksia siitä, kuinka joku suomalainen on joutunut rakkauspetoksen uhriksi ja miten tapaus on edennyt. Samalla yritetään varoittaa muita näistä netissä liikkuvista huijareista. Tulevaisuudessakin on tärkeää, että asiaa tuodaan esille eri alustoilla sekä televisio- ja radio-ohjelmissa.

”Tuodaan esille tehostetusti tapahtuneita huijauksia, jotta ihmiset tunnistaisivat tilanteet, joissa voi olla kyse rikollisesta toiminnasta.” – Haastateltava A.

Janetzkon mukaan rakkauspetosten ennalta ehkäisy ei ole tällä hetkellä riittävää eikä kohdistu oikeaan ryhmään. Rakkauspetoksista varoitellaan useassa paikassa netissä, mutta tämä tieto ei kaikkia tavoita. Erityisesti vanhempaa väestöä ajatellen tulisi olla ihan paperisia julkaisuja tai rakkauspetoksista voisi käydä kertomassa tapahtumissa, joissa olisi paikalla senioriväkeä. Yksi vaihtoehto olisi myös lähettää postissa koteihin infoa nettideitti- sekä tietoturvahuijauksista. Myös Janetzko pitää TV-ohjelmia hyvänä kanavana rakkauspetosten ennalta ehkäisyyn.

Vaikka me voimme tehdä osamme rakkauspetosten ennalta ehkäisystä täällä, on ongelma suurempi maissa, josta rakkauspetoksia tehtaillaan. Esimerkiksi Nigeriassa hyvään työhön on hyvinkin vaikeaa päästä ahkerasti opiskelemalla. Tämä taas johtaa siihen, että rahaa päädytään hankkimaan rikollisin keinoin. Mikäli joku kuulee kaverinsa saaneen rahaa rakkauspetoksia tekemällä, saattaa se innostaa myös toista sitä kokeilemaan. Jotkut ihmiset ovat saattaneet ostaa jopa velaksi itselleen feikki Facebook profiilin, jolla huijauksia pystyy tekemään. Velat maksaakseen heidän tulee onnistua huijauksissaan. Vaikka osa huijareista toimii täysin yksin, tehdään rakkauspetoksia myös hyvin organisoitujen rikollisjärjestöjen alaisuudessa. Näihin organisaatioihin kuuluu niin sanottuja ylemmän ja alemman tason henkilöitä. Ylemmän tason henkilöt keräävät huijauksista itselleen suurimmat potit ja alemman tason henkilöt ovat niitä, jotka tekevät ”likaisen työn” eli toimivat huijauksissa viestittelijöinä. Osittain tästä syystä ja muiden maiden painostuksesta Nigeriaan perustettiin EFCC (Economic and Financial Crimes Commission), jolla pyritään kitkemään pois Nigeriassa tapahtuvia huijauksia sieltä käsin. Kaikilla oli kuitenkin tiedossa, että näitä ”nigeriaishuijauksia” tehdään juuri Nigeriasta käsin. Janetzkon mukaan nämä toimivat vain näennäisesti, sillä jos huijari kuuluu ylemmälle tasolle ja hänellä on rahaa, kaikki on lahjottavissa. Tällöin pidätykset ja muut toimenpiteet kohdistuvat lähinnä näihin alataason tekijöihin, jotka eivät ole välttämättä koskaan saaneet huijauksista yhtäkään euroa itselleen. Koska heillä ei ole varaa maksaa viranomaisille tätä lahjusta, ovat he niitä, jotka tuomioita huijauksista istuvat.

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia keinoja rakkauspetoshuijarit käyttävät toiminnassaan ja millaisia vaikutuksia huijauksella on sen uhrille. Vastauksiin pyrittiin saamaan vastaukset haastatteleamalla tutkinnassa työskenteleviä poliiseja sekä rakkauspetoksia muulla tavoin tutkinut Jonna Janetzkoa. Lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin kirjallisuutta, jotta saatiin tarkasteltua syvemmin, mitä psykologiaa huijausten taustalla on.

Petostelijat ovat toiminnassaan ammattilaisia ja hyödyntävät useita eri keinoja huijatessaan. Yksi keinoista, on vaikuttaa ihmisen päätöksentekoon. Elämässä tehdään jatkuvasti päätöksiä. Joskus suurempia, mutta pääosin arkipäiväisiä ja yksinkertaisia, kuten laittaako mustat vai valkeat sukat tänään jalkaan. Yksi eteen tulevista päätöksistä voi olla myös se, vastaako sosiaalisessa mediassa tuntemattomalta ihmiseltä tulevaan viestiin ja millä tavoin tähän reagoi. Mikäli päätös on ollut yhtä helppo kuin sukkiin valitseminen ja päätöksenä on vastata viestiin, on petostelija onnistunut ensimmäisessä tavoitteessaan.

Mikä sitten on mahdollisesti ollut tämän myönteisen päätöksen takana? Petostelija pyrkii vaikuttamaan ihmisten mielikuviin positiivisesti luomalla itselleen ammattimaiset nettisivut sekä tekemällä hyvännäköisen ja luotettavan profiilin. Profiili luodaan sosiaalisen median kanavaan, jota myös heidän potentiaaliset uhrinsa käyttävät. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset seuranhakusivusto, Instagram ja ehkä yleisimpänä Facebook. Huijari keksii itselleen ammatin, jota pidetään yleisesti arvostettuna ja luotettavana. Tämän lisäksi huijari saattaa kertoa, että hänellä on yhteyksiä uhrin kotimaahan esimerkiksi sukulaisia Suomessa ja hän olisi halukas muuttamaan Suomeen. Koska sosiaalisessa mediassa ei ole epätavallista saada viestejä itselle tuntemattomilta ihmisiltä ja viestejä tulee päivän aikana eri sosiaalisen median kanavista paljon, saattaa päätös vastata viestiin perustua pelkästään siihen, millaisen ensivaikutelman ihminen henkilöstä nopealla tarkastelulla saa.

Monilla ihmisillä on myös harhakuvitelma siitä, etteivät he voi joutua petoksen uhriksi, koska uskoisivat tunnistavansa sellaisen sen tullessa vastaan. Tämä on kuitenkin vaarallinen ajattelutapa ja saattaaakin johtaa siihen, ettei sosiaalisessa mediassa osata toimia tarpeeksi varovasti ja harkiten. Nykypäivän huijarit ovat äärimmäisen taitavia toiminnassaan eikä nopealla tarkastelulla ole välttämättä mahdollista kertoa, onko kyseessä huijaus. Huijarin profiili ei ulotu vain siihen sosiaalisen median kanavaan, jossa he viestittelevät, vaan usein he ovat luoneet profiilinsa niin, että mikäli uhri yrittää etsiä henkilöstä lisää tietoa, täydentävät ne huijarin tarinaa. Esimerkiksi, mikäli huijaus tapahtuu Facebookissa, saattaa huijarin nimellä löytyä myös oikean näköiset nettisivut googlettamalla tai profiili myös Instagramista. Haastattelussa tuli esille, kuinka helppoa nykypäivänä valeprofiilin luominen on. Harvaan sosiaalisen median kanavaan tarvitsee vahvaa tunnistautumista, joten koskaan ei voi tietää varmaksi, kuka profiilin takana todellisuudessa on. Ehkäpä rakkauspetosten määrä voisi laskea, mikäli jokainen sosiaalisen median kanava tarvitsisi vahvan tunnistautumisen, jolloin valeprofiilin luominen olisi vaikeampaa.

Nettipetostelijat lähettävät viestejä useille ihmisille samanaikaisesti yrittäen saada edes yhden vastaamaan ja luottamaan heihin. Petostelijat käyttävät hyväksi ihmisen hyväuskoisuutta ja tunteita toiminnassaan ja pyrkivät löytämään juuri ne henkilöt, joilla on suurempi alttius joutua petoksen uhriksi. Jotkut ihmiset ovat perusluonteeltaan elämyksenhakuisia eli haluavat kokea adrenaliinia ja jännityksen tunnetta. Petostelijan viestiin vastaaminen voi tuntua juuri sopivalta riskinotolta, joka taas saattaa lopulta johtaa petoksen uhriksi joutumiseen. Myös sosiaalinen eristyneisyys, kognitiivinen heikkous ja herkkäuskoisuus altistavat joutumista petoksen uhriksi. Herkkäuskoinen ihminen ei välttämättä osaa ajatella, että jollakin on rikolliset aikeet mielessä. Tällöin petostelijan kertoessa, että hänen äitinsä on sairas ja hän tarvitsee nopeasti juuri hänen apuaan, haluaa hän totta kai auttaa, jotta äiti saadaan terveeksi. Toisaalta taas, mikäli ihminen on perusluonteeltaan skeptinen ja on tietoinen netissä liikkuvista huijareista, vähentää se riskiä joutumasta petoksen uhriksi. Haastattelussa tuli myös ilmi se, että mikäli henkilöllä on taustalla jokin trauma, altistaa se joutumista petoksen uhriksi. Tämä vaikuttaa

myös siihen, kuinka kuka tahansa luonteesta ja erinäisistä altistavista piirteistä riippumatta, voi päätyä lähettämään rahaa rakkauspetostelijalle. Huijari ei välttämättä voi ulkoapäin tarkastellen tietää, mitä kyseisellä henkilöllä on taustalla ja mitä hän on kokenut ja tästä syystä hän kyseleekin paljon ihmisen taustoja kartoittaakseen, olisiko hän sopiva uhri. Osa huijareista taas saattaa valikoida esimerkiksi Facebookista juuri niitä henkilöitä, joilla profiilissa lukee, että hän on jäänyt leskeksi. Yleisesti ottaen huijarit kuitenkin lähettävät vain saman viestin tuhansille ja tuhansille ja toivovat, että joku nappaa syötin.

Kuten poliisien haastattelussa kerrottiin, rakkauspetokset eivät ole mikään uusi ilmiö, joka olisi kehittynyt sosiaalisen median myötä. Rikolliset ovat osanneet hyödyntää ihmisten tunteita ja hyväuskoisuutta jo ennen internetin keksimistä. Yksi tunnetuimpia suomalaisia rakkauspetostelijoita on Ruben Auervaara. Auervaara etsi naisia kirjoittamalla lehti-ilmoituksia, joissa esiintyi varakkaana miehenä ja kuvautti itsensä esimerkiksi lentäjän asussa tai hotellin pianon ääressä kertoen, että kuva on otettu hänen omistamassaan kartanossa. Uhriksi hän valitsi naiset, jotka olivat varakkaimpia ja usein akateemisesti koulutettuja. Auervaara pyysi uhreiltaan rahaa lainaan ja kertoi, että raha menisi heidän yhteisen elämänsä rakentamiseen esimerkiksi edullisen asunnon ostoon. Hän ei itse jonkin yhteen-sattuman tai aikatauluongelman takia päässyt omiin rahoihinsa käsiksi. (Hyttinen, 2016.)

Poliisit kertoivat, että kuulustelutilanteessa rakkauspetosten uhrit kokevat usein häpeää tapahtuneesta ja syyttävät itseään tilanteesta. Tämä näkyy kuulustelussa myös siten, että tilanteen vaka- vuutta vähätellään ja tapahtuneesta on vaikea kertoa. Mikäli uhri on ollut rakastunut huijariin tai kokee näin edelleen, on hänen varmasti vaikea ymmärtää, että kaikki tapahtunut on ollut valhetta eikä toi- nen osapuoli olekaan tuntenut samoin. Siksi uhrin voi olla myös haastavaa kertoa asiasta eteenpäin läheisille tai poliisille. Uhri saattaa ymmärtää, että kyseessä voi olla huijaus, mutta ei haluaisi tätä us- koa. Usein käy myös niin, että kun uhri on lähettänyt rahaa yhden kerran, hän ajattelee, että mahdolli- suudet saada rahat takaisin pienenevät, mikäli hän ei nyt anna rahaa uudelleenkin pyydettyäessä. Siispä uhri saattaa jopa sortua ottamaan lainaa, jotta saa maksettua huijarille tämän pyytämät varat. Tällöin huijauksen tullessa ilmi, menettää uhri elämästään tärkeän henkilön, mutta myös taloudelli- sesti tilanne voi muuttua hyvinkin haastavaksi. Poliisin on myös vaikeaa selvittää näitä tapauksia, koska tekijät toimivat nimimerkkien takana ja tilisiirrot menevät usean pankin kautta. Rahoja on siis hyvin vaikea saada takaisin itselleen, kun ne on kerran huijarille menettänyt.

Yhteiskunnassa vallitsee negatiivinen ja syyllistävä asenne rakkauspetosten uhreja kohtaan. Luin it- sekin hetki sitten artikkelin, jossa kerrottiin naisesta, joka oli menettänyt rakkauspetostelijalle 90 000 euroa. Katsoin tämän jälkeen artikkeliin liittyviä kommentteja, joista lähes jokaisessa luki: ”No ihan oma syy” ja ”Tyhmydestä sakotetaan”. Tästäkään syystä ei varmasti ole helppoa kertoa asiasta eteenpäin, sillä uhri saattaa pelätä muiden reaktiota ja hävetä tapahtunutta. Tämä voi myös johtaa siihen, että uhri jatkaa huijarille viestittelyä joutuen vain pahempiin ongelmiin. Mikäli yhteiskunnassa

asenne olisi ymmärtäväisempi ja ihmiset olisivat tietoisempia siitä, kuinka huijarit todellisuudessa toimivat voisi se helpottaa uhreja kertomaan asiasta ajoissa.

Rakkauspetoksissa ideana on saada uhri luottamaan huijariin ja kehittämään tunteita tätä kohtaan mahdollisesti rakastumiseen asti. Rakastuneena verenkiertoon erittyy enemmän oksitosiinia, joka taas saa aikaan sen, että luotamme enemmän itseemme, otamme riskejä, emmekä näe vaaroja tai haitallisia vaikutuksia esimerkiksi parisuhteesta, jossa olemme. Rakastuneena ihminen kiinnittää huomiota toisen myönteisiin ominaisuuksiin eikä halua keskittyä toisen huonoihin puoliin. Mikäli huijari saa luotua uhriinsa tällaisen suhteen ja tämän rakastumaan häneen, on hänen paljon helpompi kontrolloida uhria ja tämän toimintaa. Uhri jättää mahdolliset varoitusmerkit huomioimatta ja haluaa toimia huijaria kohtaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tässä tapauksessa se tarkoittaa usein sitä, että kun huijari pyytää rahaa johonkin tärkeään henkilökohtaiseen ongelmaansa, on uhri enemmän kuin halukas auttamaan. Myös tästä syystä läheisten voi olla vaikeaa kertoa uhrille, että kyseessä taitaa olla huijaus, koska uhri ei halua tätä uskoa. Hän kokee tuntevansa henkilön paremmin ja uskoo, että myös huijari on jutussa aidosti mukana. Kuten haastattelussakin tuli ilmi, joskus uhrin on vaikea ymmärtää tulleet huijatuksi jopa siinä vaiheessa, kun poliisi on hänelle asiasta kertonut.

Samat toimintatavat saattavat mahdollisesti vaikuttaa myös siihen, miksi parisuhdeväkivaltaa tapahtuu ja miksi se joissakin tapauksissa tapahtuu aina vain uudelleen. Rakastunut ihminen haluaa luottaa siihen, että toinen muuttaa vielä tapansa ja pyrkii keskittymään siihen, mitkä asiat parisuhteessa ovat hyvin. Rakastunut haluaa jatkaa parisuhteessa, vaikka se olisi väkivaltainen, sillä rakkauden menettäminen tuntuu vielä suuremmalta menetykseltä. Myös Janetzko vertasi rakkauspetoksia parisuhdeväkivaltaan. Molemmat voivat sisältää henkistä väkivaltaa ja manipulaatiota. Rakkauspetostapauksessa huijari tosin on vain kuvitteellinen henkilö, mutta tätähän uhri ei tiedä. Toisen manipulaatio ja kontrolli voivat tehdä suhteesta irrottautumisesta haastavaa.

On hyvin tärkeää, että uhri saadaan oikean avun piiriin rakkauspetostapauksen jälkeen. Tapauksen jälkeen uhrin voi olla vaikeaa luottaa ihmisiin ja saattaa tuntua, ettei elämässä mikään ole kohdallaan. Talous on täysin velkaantunut ja ihmiset ympäriltä kadonneet. Vaikeassa tilanteessa on täysin yksin. Kuten molemmissa haastatteluissa tuli ilmi, on rikosuhripäivystyksen apu korvaamatonta. Sieltä uhri saa apua sekä henkisiin, että taloudellisiin vaikeuksiinsa. Myös läheisten apu on tärkeässä roolissa. Mikäli läheinen huomaa, että toinen on mahdollisesti rakastunut huijariin eikä hän itse sitä tajua, on tärkeää, että asiasta pystytään keskustelemaan. Uhria ei tule syyttää tapahtuneesta vaan on hyvä painottaa, että hän on joutunut rikoksen uhriksi eikä itsensä syyllistäminen tapahtuneesta ole tarpeellista.

Poliisien haastattelussa kerrottiin, että rakkauspetoksen eteneminen on kokonaisuudessaan lyhyt tapahtuma. Janetzko taas kertoi omassa haastattelussaan, että tapaukset voivat kestää pitkäänkin ja

huijari saattaa jutella uhrille jopa vuoden ennen ensimmäistä rahapyyntöä. Täysin varmaksi en osaa sanoa, kuinka pitkään poliisille tulleet rakkauspetostapaukset tyypillisesti ovat kestäneet, mutta tapauksen kesto saattaa olla yhteydessä siihen, milloin asiasta ilmoitetaan poliisille. Voi olla, että mikäli uhri on jutellut huijarille lyhyemmän aikaa ja tapahtumien kesto on ollut lyhyempi, ei hänelle ole ehtinyt muodostua syvempiä tunteita huijaria kohtaan. Tällöin tapahtuneesta kertominen eteenpäin poliisille voi myös tuntua helpommalta. Mikäli taas uhri on jutellut huijarille jopa vuoden, uskonut olleensa hänen kanssaan parisuhteessa ja rakastunut häneen, voi uhrin olla tässä vaiheessa haastavampaa kertoa tapahtuneesta muille tai edes ymmärtää tulleet huijatuksi. Tällöin tapaukset saattavat jäädä täysin pimentoon, eivätkä koskaan edes tule poliisin tietoon.

Opinnäytetyön aloitusvaiheessa, kun tietoa rakkauspetoksista ei paljoakaan ollut olivat mielikuvani niistä melko erilaiset. Kuvittelin, että vielä nykypäivänä huijareiden viestittely on hyvinkin ilmeistä ja viestit sisältäisivät useita kirjoitusvirheitä, jolloin huijarit tunnistaminen olisi helppoa. Uskoin myös, että rahapyyntöt tulisivat nopeasti, mahdollisesti jopa ensimmäisessä viestissä. Opinnäytetyötä tehdessä olen ymmärtänyt, kuinka taitavia nykypäivän huijarit ovat toiminnassaan ja kuinka manipuloivia he osaavat viestitellessään olla. Uhriksi eivät joudu vain hyväuskoiset ja ”tyhmät” ihmiset, jotka eivät osaa toimia internetissä tietyllä varovaisuudella vaan jokainen voi olla altis esimerkiksi elämäntilanteensa takia joutumaan rakkauspetostelijan kynsiin.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja itsearviointi

Oma kriittinen ja arvioiva asenne opinnäytetyötä tehdessä parantaa tutkimuksen reliabiliteettia eli luotettavuutta. Alusta alkaen tutkimuksen tekemiseen tulisi suhtautua tietyllä uteliaisuudella, mutta kuitenkin terveen kriittisellä asenteella. Koko tutkimuksen teon ajan on hyvä kyseenalaistaa omia toimintatapoja ja kysyä itseltä, miksi teen tämän näin ja millä tavalla saan kysymykseeni parhaan mahdollisen vastauksen. Onko tämä tutkimustapa ja tutkimusjoukko paras mahdollinen juuri tämän ongelman selvittämiseen? (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Näitä asioita jouduin pohtimaan useaan kertaan tätä opinnäytetyötä tehdessä. Yhtenä ongelmana oli, onko haastattelujen tekeminen paras mahdollinen tapa saada vastaus kysymyksiin, mitä keinoja rakkauspetostelijat hyödyntävät toiminnassaan ja millaisia vaikutuksia tällä on uhrille. Osittain kysymyksiin löytyi vastaus suoraan kirjallisuutta lukemalla ja erityisesti psykologinen puoli oli helpompi tuoda esille kirjallisuuden kautta. Suomeksi petosten psykologiasta ei kuitenkaan kirjallisuutta löytynyt, joten aineistoa oli etsittävä englanniksi. Englanninkielisen aineiston läpikäyminen oli melko hidasta, sillä se sisälsi itselleni vierasta termistöä jonkin verran. Toki yksi hyvä vaihtoehto olisi varmasti ollut haastatella suoraan psykologia aiheesta. Vaikka psykologi ei olisi suoranaisesti tutkinut koskaan petosten psykologiaa, olisi hän osannut varmasti kertoa, kuinka ihmisen ajattelu ja päätöksenteko toimii sekä miksi uhrin rakastuminen on tehokas huijareiden hyödyntämä keino.

Alustavasti olin suunnitellut, että haluan haastatella tähän opinnäytetyöhön rakkauspetosten uhreja. Tämä osoittautui kuitenkin haastavaksi tehtäväksi, sillä useat uhrit kertoivat, etteivät halua enää palata aiheeseen vaan toivovat, että pystyvät unohtamaan koko tapauksen mahdollisimman nopeasti. Toivonkin, että pystyn omalla opinnäytetyölläni lievittämään rakkauspetoksiin liitettyä häpeää ja syylistämistä uhreja kohtaan, jotta tulevaisuudessa uhreihin osattaisiin suhtautua paremmin ja heidän olisi helpompi kertoa asiasta eteenpäin.

Lopulta haastattelin siis kahta tutkinnan puolella työskentelevää poliisia ja Jonna Janetzkoa, joka on tutkinut viime vuosien aikana paljon rakkauspetoksia. Hän on itsekin ollut rakkauspetostelijan kohteena, mutta petostelija ei onnistunut häntä huijaamaan. Tästä syystä hänellä ei ole omakohtaista kokemusta siitä, miltä tuntuu rakastua huijariin ja päästä asiasta yli huijauksen tullessa ilmi. Toki hän osasi muiden uhrien kokemusten kautta siitä kertoa. Rakkauspetoksista on tehty aikaisemmin muutamia opinnäytetöitä, mutta poliisin näkökulmaa ei ole vielä tuotu esille. Lisäksi koin, että Janetzkoa haastatteleamalla pystyn täydentämään poliisien haastatteluja ja tuomaan esille myös ne tapaukset, joita ei poliisin tietoon ole tullut. Rakkauspetosten uhrien kokemukset tulivat näin ollen toisen käden kautta eli mitä uhrit olivat kertoneet haastateltaville. Tapaukset pyrittiin pitämään mahdollisimman yleisinä ja tietyt yksityiskohdat jätettiin pois, jottei uhrien henkilöllisyys tapauksissa tahattomasti selviäisi. Uskon, että uhrien tunteita ja kokemuksia saatiin ihan hyvin näinkin esille, vaikka varmasti ainesto olisi ollut syvällisempää, mikäli olisi päästy suoraan haastattelemaan uhreja.

Molemmat haastateltavat poliisit olivat Kuopion pitkäkestoisesta tutkinnasta. Koen, että vastaukset olisivat olleet samat, vaikka haastattelu olisi toteutettu jossakin toisessa poliisilaitoksessa tai vastauksia olisi kerätty useammalta eri poliisiasemalta. Syy tähän on se, että nykypäivän rakkauspetokset ovat pääsääntöisesti netissä tapahtuva ilmiö, jolloin huijarit ja uhrit eivät ole paikkakuntaan sidonnaisia. Toki eroja poliisilaitosten välillä olisi voinut löytyä esimerkiksi siitä, kuinka paljon rikosilmoituksia rakkauspetoksista tulee vuosittain ja millaiset resurssit laitoksella on niitä tutkia. Haastatteluun osallistui kaksi poliisia, mutta ehkä kolme tai neljä haastateltavaa olisi antanut kattavammin kokemuksia ja esimerkkejä rakkauspetostapauksista ja uhrien kohtaamisista.

Janetzkon haastattelu toteutettiin puhelimitse, jolloin minulla oli mahdollisuus kysyä suoraan tarkentavia kysymyksiä ja keskustelu eteni omalla painollaan. Alkuun oli suunniteltu, mistä teemoista haastattelussa tullaan keskustelemaan, mutta varsinaisesti kysymykset ohjautuivat sen mukaan, millaisia vastauksia Janetzko antoi tai mihin suuntaan keskustelu lähti etenemään. Poliisien haastattelu suoritettiin sähköpostitse, jossa hyvä puoli oli se, että poliisit pystyivät vastaamaan kysymyksiin sopivaksi katsomallaan ajalla. Heikkoutena tässä tyylissä taas oli se, että lähetettävät kysymykset tuli muodostaa tarkemmin ja vastaukset saatiin luonnollisesti vain näihin kysymyksiin. Mikäli haastattelu olisi toteutettu kasvotusten tai puhelimitse, olisi ollut helpompi suoraan pyytää kertomaan lisää jostakin

aiheesta tai tarkentaa kysymystä saman tien, mikäli vastauksen olisi toivonut olevan hieman kattavampi. Joku vastaus taas olisi saattanut johdattaa aiheeseen tai näkökulmaan, jota ei itse olisi osannut edes ajatella. Toki vastaukset saatuani pystyin vielä lähettämään jatkokysymyksiä vastauksiin, jotka herättivät lisäkysymyksiä tai joihin halusin saada kattavamman vastauksen.

Opinnäytetyötä tehdessä oli toisinaan haastavaa pitää kaikki langat käsissä. Kirjoitettavaa oli paljon ja aineistoa vieläkin enemmän. Asiaa helpotti se, että kirjoitti ylös, mitä mistäkin asiasta tulee vielä kirjoittaa ja mitä asioita on vielä tehtävänä. Alkuun myös aiheen rajausta tuntui haastavalta, sillä mieli teki tutkia aiheesta kaikki mahdollinen. Pikkuhiljaa kokonaisuus alkoi kuitenkin hahmottumaan ja työ valmistumaan. Aikataulukin sujui suunnitelmien mukaan. Työtä tehdessä yllätti kuitenkin se, kuinka paljon opinnäytetyötä varten tehtävä pohjatyö ja aineistonkeruu vie aikaa ja resursseja, ja kuinka pieni osuus siitä lopulta päättyy varsinaiseen opinnäytetyöhön.

LÄHTEET

Ahlén, D. 2020: Miljoonien rakkauspetos. Sveriges Television. Katsottu 10.4.2023:

<https://areena.yle.fi/1-50703734>

Dove, M. 2021: The psychology of fraud, persuasion and scam techniques: Understanding what makes us vulnerable. Abingdon, Newgen Publishing UK.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos, Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

FBI. Romance Scams. Luettavissa: <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/safety-resources/scams-and-safety/common-scams-and-crimes/romance-scams> Luettu 26.6.2023.

Hakkarainen, K. 2022: Verkossa tapahtuneiden rakkauspetosten uhrien auttaminen. Karelia-ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Heikkilä, T. 2014: Tilastollinen tutkimus. 9.uud.p. Helsinki, Edita Publishing Oy. Luettavissa:

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001: Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Yliopistopaino.

Hyttinen, K. 2016: Mitättömän näköisestä miehestä tuli Suomen tunnetuin hurmuri – Huijasi naisilta jopa lakanat ja tyynynpäälliset. MTV Uutiset. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mitattoman-nakoisesta-miehesta-tuli-suomen-tunnetuin-hurmuri-huijasi-naisilta-jopa-lakanat-ja-tyynynpaalliset/6161908#gs.26802g> Luettu 16.6.2023.

Kananen, J. 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä, Suomen yliopistopaino Oy.

Liukkonen S. 2018: Rakkauspetoksen uhri tarvitsee myötätuntoa. Rikosuhripäivystys. Luettavissa: <https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-2-2018/rakkauspetoksen-uhri-tarvitsee-myotatuntoa/> Luettu 15.4.2023.

Partonen T. 2023: Rakastumisen kemiaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettavissa:

<https://thl.fi/fi/ajankohtaista/kampanjat/kesaterveys/rakastumisen-kemiaa> Luettu 15.4.2023.

Paukku E. 2023: Rikoshyöty törkeässä petoksessa – KKO 2023:28. KPF Lakitoimisto. Luettavissa: <https://www.kpflaki.com/post/rikoshy%C3%B6ty-t%C3%B6rke%C3%A4ss%C3%A4-petoksessa-kko-2023-28> Luettu 26.6.2023.

Poliisi. Petosrikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/petosrikokset> Luettu 15.4.2023.

Rikosuhripäivystys a. Nettihuijaus voi tapahtua kenelle tahansa. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/nettihuijaus/> Luettu 15.4.2023.

Rikosuhripäivystys b. Rakkauspetokset ja romanssihuijaukset verkossa. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/rakkauspetokset-verkossa/> Luettu 15.4.2023.

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html Luettu 24.6.2023.

Sánchez, E. 2022: Mitä ovat kognitiiviset toiminnot? Luettavissa: <https://askelterveyteen.com/mita-ovat-kognitiiviset-toiminnot/> Luettu 16.5.2023.

Tolonen, A. 2021: Rakkauspetosten tunnistaminen ja ennalta estäminen. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Vilenius, J. 2021: Rakkaushuijaukset. Laurea-ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

LIITE 1

Alustava haastattelurunko poliiseille.

1. Millaisia rakkauspetokset olivat 10 vuotta sitten?
2. Millaiset piirteet rakkauspetoksissa ovat säilyneet nykypäivään, ja mitä voidaan mahdollisesti odottaa tulevaisuuden rakkauspetoksilta?
3. Ovatko rakkauspetokset lisääntyneet/vähentyneet/pysyneet samana viimeisen 10 vuoden aikana? Mikä selittää tätä mahdollista muutosta?

Rakkauspetosten uhrin

4. Missä vaiheessa rakkauspetosten uhrin useimmiten ilmoittavat asiasta poliisille?
5. Millainen vaikutus huijauksella on ollut rikoksen uhrille?

Rakkauspetosten ennalta ehkäisy

6. Millä tavalla rakkauspetoksia ennalta ehkäistään tällä hetkellä?
7. Kuinka rakkauspetosten ennalta ehkäisyä voitaisiin nykyisestä parantaa?

LIITE 2

Alustava kysymysrunko Jonna Janetzkon haastatteluun.

Oma kokemus

1. Milloin sinua yritettiin huijata ja millainen huijaus oli kyseessä?
2. Mistä ymmärsit sen olevan huijaus?
3. Milloin muut alkoivat olemaan sinuun yhteydessä kertoen omista kokemuksistaan?

Rakkauspetostelijoiden hyödyntämät huijauskeinot

4. Millaisia keinoja huijarit käyttävät toiminnassaan?
5. Mikä saa uhrin lähettämään huijarille rahaa?

Rakkauspetosten uhrin

6. Millaisia tunteita uhrin ovat kertoneet kokeneensa huijauksen jälkeen?
7. Ovatko he kertoneet tapauksesta eteenpäin ja kenelle?
8. Millaisia taloudellisia vaikeuksia uhrin ovat kohdanneet tapauksen jälkeen?
9. Millaista henkistä kärsimystä tapaus on aiheuttanut?

Rakkauspetosten ennalta ehkäisy

10. Onko rakkauspetosten ennalta ehkäisy riittävää tällä hetkellä?
11. Millä tavoin sitä voisi parantaa?